

2.2 Vegetació de marges i vores

Els marges vegetats i les vores aporten veritables beneficis agronòmics, paisatgístics i naturalístics a l'espai agrari, esdevenint un component essencial dels ecosistemes agroforestals.

A les zones on el cultiu de la vinya suposa pràcticament un monocultiu, l'existència d'un sistema de marges i vores enriqueix i diversifica el paisatge trencant la monotonia i aportant diferenciació cromàtica, especialment en les èpoques de floració.

En l'explotació vitícola moderna, la seva plantació i conservació han de ser considerats pel viticultor com una tasca més en l'explotació i no simplement com una pèrdua de terreny o de productivitat.

Cal evitar, doncs, sempre que sigui possible, que la transformació de les parcel·les comporti l'eliminació de vores i marges vegetats.

Algunes espècies arbustives són especialment interessants per als ocells i petits mamífers insectívors, ja que els proporcionen acolliment i aliments.

És preferible utilitzar marges i vores poliespecífiques, que combinen plantes de floracions esglaonades i amb arrels de longitud diferent.

Els principals valors que aporten les vores i marges vegetats són:

- Reducció dels fenòmens erosius amb un augment de la retenció de sòls i afavoriment de la recàrrega hídrica del sòl agrícola i del subsòl.
- Existència d'un **reservori de fauna útil per a la lluita integrada en vinya** o altres conreus i per la possibilitat d'establiment i/o manteniment de poblacions d'insectes polinitzadors.
- **Manteniment d'hàbitats naturals** i microcorredors biològics cap a altres espais naturals o cap a punts d'aigua. Per a molts animals aquest és l'únic refugi segur per protegir-se del pas de la maquinària agrícola.
- **Delimitació visual** entre camps o propietats.
- **Subministrament de recursos naturals** (llenya, vares, aliments pel bestiar, fruits, plantes medicinals i aromàtiques, bolets, espàrrecs i arrels...).

Establiment d'una vora o marge

Els marges de nova construcció han de mantenir un **desnivell màxim entre 2 i 3 m** i **pendents del tipus 3H:2V**, ja que així s'afavoreix l'èxit de la implantació vegetal, tant l'espontània com la procedent de revegetació artificial.

Per restaurar una vora, la franja de vegetació ha de tenir una **amplada mínima d'1 m** i deixar 2-3 m a les cantonades.

Els marges i vores tenen tendència a acollir, de forma natural, abundant flora espontània. Una bona gestió d'aquesta vegetació amb la introducció de determinades plantes pot millorar considerablement els seus beneficis agronòmics.

En el moment d'escollir les espècies a introduir caldrà considerar factors com:

- La **fauna auxiliar** que es vol potenciar en funció del conreu.
- La seva **resistència a plagues i malalties** o si és vector de les mateixes.
- La seva **capacitat invasiva** o competencial amb el conreu.
- L'abundància i època de **floració i fructificació**.
- La **procedència de la plàntula o llavor**: sempre que es pugui treballar amb material provinent de llavor.

En el cas que calgui revegetar, es poden emprar, entre altres:

ESPÈCIES RECOMANABLES PELS MARGES I VORES DE L'ALT PENEDES			
	Nom popular	Nom científic	FAMÍLIA
Arbres	Alzina	<i>Quercus ilex</i>	FAGÀCIES
	Roure martinenc	<i>Quercus humilis</i>	FAGÀCIES
	Ametller bord	<i>Prunus amygdalus</i>	ROSÀCIES
Arbustos	Aranyoner	<i>Prunus spinosa</i>	ROSÀCIES
	Llentiscle	<i>Pistacia lentiscus</i>	ANACARDÀCIES
	Fals aladern	<i>Rhamnus alaternus</i>	RAMNÀCIES
Mates i arbustos baixos	Farigola	<i>Thymus vulgaris</i>	LABIADES
	Romani	<i>Rosmarinus officinalis</i>	LABIADES
	Esparraguera	<i>Asparagus acutifolius</i>	LILIÀCIES
	Esbarzer	<i>Rubus ulmifolius</i>	ROSÀCIES
Lianes	Heura	<i>Hedera helix</i>	ARALIÀCIES
	Vidiella	<i>Clematis flammula</i>	RANUNCULÀCIES
	Aritjol	<i>Smilax aspera</i>	ESMILACÀCIES
Herbàcies	Ravenell	<i>Rapistrum rugosum</i>	CRUCÍFERA
	Margall	<i>Hordeum murinum</i>	GRAMÍNIES
	Fenàs de marge	<i>Brachypodium phoenicoides</i>	GRAMÍNIES
	Grama	<i>Cynodon dactylon</i>	GRAMÍNIES

S'entén per **marge** el graó de terra que separa dues feixes de diferent nivell. La seva vegetació sol ser una barreja d'espècies arbustives, lianes i flora herbàcia adventícia.

Podem considerar una **vora** una banda plana de sòl d'amplada variable que delimita dues parcel·les de conreu. La seva vegetació està composta principalment per plantes herbàcies ruderals.

Vora vegetal formada per arbustos.

Per tal que els marges siguin efectius cal que estiguin vegetats i se'ls proporcioni una mínima atenció i manteniment que eviti la formació dels xaragalls i la pèrdua de sòl fèrtil. En el cas que es tracti simplement de tapissar un marge nu es pot utilitzar lleguminoses i gramínies.

Manteniment d'una vora o marge

- Evitar la crema com a tècnica de control de vegetació.
- Emprar l'esporga si el desenvolupament arbustiu és invasiu del camp o excessivament competitiu amb el conreu, sempre fora de les èpoques de nidificació i amb desbrossadora manual.
- Evitar la llaurada de les vores.
- Protegir la vegetació dels pesticides i fertilitzants que s'apliquen als conreus.
- Minimitzar l'aplicació d'herbicides en el control de vegetació.
- Aplicar un règim de dall, com a tècnica eficaç per eliminar certes males herbes invasives del conreu.
- No creuar indiscriminadament les vores per accedir d'una parcel·la a una altra de manera que no es malmentin deixant de ser funcionals.
- Planificar les tasques de manteniment de manera que sempre hi hagi zones menys intervingudes que actuaran com a refugis per la fauna i punts de renovació de la vegetació.
- Evitar els punts d'abocament incontrolats.

La presència de franges de vegetació potencia el caràcter agroforestal del paisatge de l'Alt Penedès i contribueix al bon estat de les vinyes

Per la restauració d'una vora, les famílies de plantes més aconsellables són les lleguminoses, que augmenten els continguts de nitrogen del sòl i es poden utilitzar com a ferratgeres, les labiades i cistàcies que resulten atractives per la seva floració, aromes i el seu paper en la polinització.

Glossari

Fauna útil o auxiliar: Conjunt d'organismes antagonistes de les plagues, és a dir, els seus depredadors i/o paràsits naturals.

Microcorredor biològic: Franja estreta d'hàbitat natural amb funcions connectives envoltada per hàbitats de tipologia diferent que relliga dos o més espais permetent la lliure dispersió d'espècies.

Vegetació ruderal: Vegetació pròpia d'indrets molt alterats per l'home o pels animals, com són les vores de camins o de conreus.

Referències

- Bernard, J-L; Granval, P; Pasquet, G. "*Demain, les bords de champs cultivés*" Phytoma 502, pag 6-11. Madrid, 1999.
- Boatman, N. "Field margins: integrating agriculture and conservation". BCPC Monograph 58, 1994.
- Fontanet, Xavi. "Les plantes insectari". Revista Agrocultura núm 8. Escola Agrària de Manresa, 2001.
- Norma tècnica per a la producció integrada de la vinya. Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca. Generalitat de Catalunya. 2006.

Altres fitxes relacionades

- Fitxa 1.1 Moviment de terres
- Fitxa 1.2 Xarxa de drenatge
- Fitxa 2.3 Arbrat

Generalitat
de Catalunya

Associació
"Al Penedès, Vinyes"

Empreses col·laboradores

· AGUSTÍ TORELLÓ MATA · CAN FEIXES · CASTELLROIG · GRAMONA · JANÉ VENTURA · LLOPART · MAS COMPTAL · NADAL
· PARATÓ · PARDAS · RÀFOLS DELS CAUS · RAVENTÓS I BLANC · RECAREDO · SOT LEFRIEC · TORELLÓ